

דברי תורה מאת
רבי מנחם מנדל
פוזרניץ שליט"א
(רעוא דרעוין)
פרשת תשא - פרה תשפ"ז
ביהמ"ד באר ישראל

גיליון כ"א
תשא - פרה
תשפ"ז

רעוא דרעוין

סעודה דמהימנותא וזא דברכת היין

חודש אדר - עת רצון

בכל שנה ושנה חלה שבת פרשת תשא בחודש אדר. ובקישור הפרשה והחודש, מביא הגה"צ רבי משה וואלפסון זצ"ל בספר 'אמונת עתיד' (פרשת כי תשא תשס"ה), כי מזלו של חודש אדר - מזל דגים הוא, ו'דגים' ראשי תיבות 'ג'ג מכילין דרחמי', אשר נתגלו לו למשה רבינו בפרשה זו אחר חטא העגל, מאת הקדוש ברוך הוא - מקור הרחמים.

ואכן, חודש אדר כולו עת רצון הוא, וכולו בבחינת 'רעוא דרעוין' - רצון הרצונות, המתגלה ב"ג מידות של רחמים. וגם זאת יש לרמוז בשמו של החודש, כי 'אדר' ראשי תיבות 'רעוא דרעוין אשתכח' (ראה בזוהר הקדוש ח"ב דף פח:).

רעוא דרעוין - בזמן סעודה שלישית

והנה, בפרשת כי תשא נזכרה גם מצות השבת, והזמן גרמא לעסוק בה בענין זמן רעוא דרעוין - היא סעודה שלישית של שבת.

אשרי אלו הזוכים לקיים מאמר קדשו של רבינו הבעל שם טוב הקדוש זיע"א, לישב בצוותא חדא חסידיים ואנשי מעשה בדיבוק חברים מדי שבת בשבתו, בזמן הרצון העליון בסעודה שלישית. אלו הם הרגעים הנעלים ביותר בשבוע, ולזמן זה ממתנינים כל הימים.

ישועות ונשבות בזמן סעודה שלישית

בשעת רעוא דרעוין זוכים ישראל לישוב עם המלך הקדוש בצוותא חדא, כמה רגעים לפני נסיעתו מעלנו. כי בזמן הזה עומדים אנו כבר אחר קבלת פני המלך ברוב פאר והדר, וגם אחר הסעודה הגדולה והחשובה שערכנו בעבורו, ועתה קודם יציאת המלך מן המקום, יושב הוא ומותועד עם חשובי הקהל לשמוע מפייה על צרכי העיר - אלו הצדיקים היושבים ראשונה במלכות ועוסקים בעצמם בכל עניני המלוכה, ובזמן הזה זוכים הם להשפיע שפע עצום, בזמן רעוא דרעוין - שעת גילוי רצון הרצונות.

ואכן, אבותינו סיפרו לנו מעשים מופלאים מכמה צדיקים אשר דווקא בזמן הזה ראו אצלם ישועות נשגבות, כי עת רצון היא לכל ישראל.

ויתנו לך כתר מלוכה

גדול מאוד הוא עת רעוא דרעוין, וכפי שמזכירים במנחה של שבת את הפסוק (תהלים טו ד) "וְאֲנִי תַפְלֵיתִי לֵךְ ה' עַת רְצוֹן", כי באמת זמן זה - עת רצון נפלאה היא לפניו יתברך.

דברים נוראים כתב בזה בספה"ק 'סידורו של שבת' (ח"א שורש ט ענף א עלה א) בעוסקו בענין רעוא דרעוין בשעת מנחה, כי זמן זה דומה למי שקרא לו המלך וכיבדו להניח את כתר המלכות בראשו. ואם מבין האדם עד כמה גדול הוא זה הרגע, ידע את אשר לפניו, עד כמה צריך להיזהר האוחז בכתר שיהיו ידיו נקיות וצחות מכל שמץ כתם ופגם, שחלילה לא יכתים את

הכתר ולא יפגום בו. ועל ידי זה יכניס בליבו פחד גדול ויראת הרוממות, כי מי פתי יסור הנה ויאמר בלבבו כי יודע הוא עד היכן הדברים מגיעים, ויחשוב כי הוא הפועל והוא העושה, חלילה מלומר כן, הלא אין כאן כי אם זכות עצומה מאיתו יתברך אשר נתן לנו רשות לקשר עצמנו אל העבודה הנוראה הנעשית בזמן הזה. כל זאת יתן כל אדם אל ליבו, ובפרט מי שגנה אור תורת החסידות עליו, להבין ולהשכיל ברוממות הזמן והשעה הנפלאה, כי זהו הזמן הנעלה ביותר בכל ימות השבוע, ויש לו לאדם לחיות את הזמן הזה כראוי.

התעוררות מידות הרחמים בעתות הרצון

וכתב בספה"ק השפת אמת (דברים. לחודש אלול תרל"א), כי בעת רצון, כחודש אלול וסעודה שלישית של שבת, מתעוררות 'ג מקורות הרחמים - היינו מידות הרחמים.

ובזה יש לבאר מה שכתב בסדור הרב (פסקי סעודה שלישית) כי טוב לאכול בסעודה זו דגים יותר מבשאר סעודות, וזאת על פי מה שנתבאר בריש מאמרנו כי 'דגים' ראשי תיבות 'ג מכילין דרחמי'.

זכות אכילת דגים

ומעשה ברבי שמואל לניאדו, שהיה מגולי ספרד, ונסע באינייה ממקום למקום, והנה מתגוי אחד שהיה באינייה, ופקד רב החובל למכור את רכושו. ואחר שחילקו את כל הרכוש, נותר שם רק פך אחד של דגים, אשר איש לא חפץ לקנותו. ואולם רבי שמואל היה מקפיד תמיד לאכול דגים לכבוד שבת, ולא אבה לוותר על מנהגו בהיותו באינייה, על כן עמד וקנה את הפך. וכאשר פתחו, ראה כי אמנם מלמעלה היו מונחים דגים, אולם למטה היו טמונים שם אבנים טובות ומרגליות, וזכה לעושר גדול בזכות הקפדתו לאכול דגים בשבת.

שני אופני התגלות המידות

הנה למדנו, כי באכילת דגים בשבת יוכל האדם לעורר את י"ג מידות הרחמים, אשר זה עיקר כוונתנו ובכל מעשינו נבקש לעוררם, ובהם עוסקת פרשתנו - פרשת כי תשא.

ידוע בספרים הקדושים כי י"ג מידות של רחמים נתגלו על שני אופנים; בפרשת כי תשא נתגלו כל י"ג המידות בשלימות, ככתוב (שמות לו ו-ז): "וַיַּעֲבֹר ה' עַל פְּנֵי וַיִּקְרָא ה' א-ל-רְחוּם וַחֲנוּן אֲרַךְ אַפַּיִם וְרַב חַסֵּד וְאָמֵת: נֶצַח חֶסֶד לְאֲלֵפִים נֶשֶׁא עֵינָיו וְפָשַׁע וְחַטָּאָה וְנִקְיָה לֹא יִנְקָה פָקֵד עֵינָיו אֲבוֹת עַל בְּנִים וְעַל בְּנֵי בְנִים עַל שְׁלִשִׁים וְעַל רְבָעִים". ואילו בפרשת שלח, אחר החטא העשירי שחטאו ישראל במדבר - הוא חטא המרגלים, אשר בו הוכרע כי יוצרכו להמתין במדבר ארבעים שנה עד שייכנסו לארץ ישראל - שם נאמר רק תשע מידות של רחמים (כפי שיתבאר מניין להלן), כמו שנאמר (במדבר יז ז-ה) "וַיַּעֲתָה יְגִדֵל נָא כַח ה' כְּאֲשֶׁר דִּבַּרְתָּ לְאֹמְרוֹ: ה' אֲרַךְ אַפַּיִם וְרַב חַסֵּד נֶשֶׁא עֵינָיו וְפָשַׁע וְנִקְיָה לֹא יִנְקָה פָקֵד עֵינָיו אֲבוֹת עַל בְּנִים עַל שְׁלִשִׁים וְעַל רְבָעִים".

ובכתבי רבינו האריז"ל (ספר הליקוטים פרשת שלח פרק יד) מובא, כי י"ג מידות המלאים שורשן בהנהגת אריך אנופין, שהוא מקום גבוה, והמידות בקיצור יסודן בזעיר אנפין.

רעוא דרעוין - בזעיר אנפין

ולפי זה, יש כאן מקום שאלה. כי הנה, מצד אחד זמן סעודה שלישית הוא עת רעוא דרעוין - רצון הרצונות, הזמן המיוחד ביותר בשבוע כולו ובשבת קודש. אולם בפיוט 'בני היכלא' שייסד רבינו האריז"ל לסעודה זו, אומרים 'אָרְי הַשְּׁתָא בְּמִנְחָתָא. בְּחֻדְוָתָא דְזַעִיר אָנְפִין'. מבואר כאן כי זהו זמן השייך להנהגת 'זעיר אנפין', ואילו הסעודה המכוונת כנגד 'עתיקא קדישא' היא סעודת הבוקר, וכן בתפילת שחרית שבזמן זה אומרים את קדושת 'כתר', וזה מורה לכאורה כי זמן שחרית של שבת הוא זמן גבוה יותר, ולפי מראית העין יש כאן סתירה. כי מחד גיסא מתגלה רצון הרצונות בזמן סעודה שלישית, ומצד שני יסודה בזעיר אנפין שהוא מקום תחתון יותר מעתיקא קדישא.

סדר סעודות שבת - כסדר נישואין

אכן, קודם שנבוא לפרש את החדוה הנפלאה הנעשית בזעיר אנפין, ומאיך יש בה רצון הרצונות, וכדי לבאר את הדברים, עלינו להקדים תמצית ממה שהרחיבו בספרי רבותינו המקובלים ובספרי החסידות באריכות גדולה, לבאר את סדר הדברים הנעשה בעולמות העליונים בשבת קודש.

ועיקרן של דברים הוא, כי המשילו רבותינו הקדושים את הנעשה בשבת קודש לנישואי איש ואשה, שיש בהם קידושין נישואין וייחוד. ואמרו כי ליל שבת הוא בבחינת קידושין, שמקדש האיש את האשה בנתינת טבעת. מייחד אותה לו ואוסר אותה על כל העולם כהקדש, ועל זה מברכים את ברכת האירוסין. וכך גם בליל שבת אומרים בתפילה 'אתה קדשת את יום השביעי לשמך', ומברכין ברכת הקידוש על היין, כביכול מקדש הקדוש ברוך הוא את עמו ישראל לשמו. יום השבת הוא בבחינת נישואין, ובזמן זה עורכים החתן והכלה סעודה לכל המוזמנים, וזוהי סעודת יום השבת, 'צפרא אשבתא - עתיקא קדישא'. ולאחר מכן בא הזמן שבו נותרים החתן והכלה לבדם, אחר שהלכו כל האורחים לביתם, ויחוד זה הוא שלימות הנישואין, וכנגד זה הוא זמן סעודה שלישית - רעוא דרעוין.

מטעם זה אין חשיבותה של הסעודה השלישית נמדדת בחשיבות המאכלים, כי בזה סעודת יום השבת גדולה הימנה, שהרי מכוונת היא כנגד סעודת הנישואין, ואילו סעודה שלישית היא כנגד הזמן שבו אין צריכים למאכלים טובים ומשובחים, כי אם לעצם הייחוד.

ועל כך מתפללים ישראל בשעת מנחה של שבת ואומרים, 'אתה אָחַד וְשִׁמְךָ אָחַד וּמִי כְעִמְךָ יִשְׂרָאֵל גּוֹי אָחַד בְּאָרֶץ'. כי בשעה זו קודשא בריך הוא וישראל חד הוא ביחודא שלים.

דברי הזוהר הקדוש על סעודות שבת

וסוד הדברים מבואר בזוהר הקדוש (ח"ב דף פח:), שם שאל רבי אלעזר לאביו רבי שמעון, איך מתקנים את סעודות השבת. אמר לו, בליל שבת כתוב (ישעיה נח יד) "הרכבתיך על במתי ארץ". בו בלילה מתברכת הגבירה וכל שדה התפוחים, ומתברך שלחנו של אדם, ונשמה נוספת, ואותו הלילה שמחת הגבירה הוא. וצריך אדם לשמוח בשמחה ולאכול סעודת הגבירה.

ביום השבת, בסעודה השניה כתוב (שם) "אז תתענג על ה'". על ה' ודאי. שאותה שעה נגלה 'עתיקא קדישא', וכל העולמות בשמחה, ואת השלמות והחדה של העתיק אנו עושים, וזוהי סעודתו ודאי.

בסעודה השלישית של שבת כתוב (שם) "והאכלתיך נחלת יעקב אביך". זוהי הסעודה של זעיר אנפין שהוא בשלמות.

עד כאן תוכן דברי הזוהר הקדוש.

עליית העולמות

בכתבי רבינו האריז"ל (שער מאמרי רשב"י פרשת יתרו), נתבאר מקצת הסודות העליונים הגנוזים בזה, וביאר כי 'שבת' היא נוסטריקון 'ש' ב'ת', היינו הידבקות מידת המלכות הקרויה 'בת' בשלושת האבות הקדושים הרמוזים בשלושת הראשים שבאות ש', וביאר כי 'קל תפוחין קדישין' הוא בסוד יחוד קודשא בריך הוא וכנסת ישראל בשבת, והרחיב בזה. ואחר כך כתב, כי אמנם סעודה שניה היא בסוד המוחין, באורות העליונים הקרויים 'אבא ואימא', ואילו סעודה שלישית במקום תחתון יותר, ב'זעיר אנפין', שהם שבע המידות הפועלות בעולם, אולם בסעודה שלישית מתעלה בחינת זעיר אנפין ונכנסת אל 'אבא ואימא עילאה'. אולם התעלות זו נעשית רק בחינת ההנהגה שמצד הזכר שהוא החתן, בחינת זעיר אנפין, ולא מצד הכלה, אך תפילותיה אינן שתישבו גם הכלה למדרגה זו. לפי ערכנו שמענו כי תיקון גדול ונפלא והתעלות נוראה נעשים בזמן סעודה זו, והיא מעלתה הגדולה שבה מתעלים גם החלקים התחתונים למעלה למעלה, ומבקשים אנו כי יבוא התיקון על צד השלימות הגדול ביותר.

משום כך, גדולה סעודה זו יותר מכל הסעודות, ואין עושים בה קידוש. כי בסעודה ראשונה עושים קידוש ונוסחו בה הוא ארוך, ובסעודה שניה הנוסח קצר, על כן נקרא 'קודשא רבא', אך בסעודה שלישית לגודל מעלתה אין חובה לומר קידוש.

אלו הם דברי רבינו האריז"ל בשער מאמרי רשב"י, אשר גבוה מעל גבוה הם.

סדר תפילות שבת

כדי לבאר הדברים באופן הפשוט יותר נביאם כפי המופיע בספרים הקדושים.

תחילה נביא את אשר כתב בזה ה'שפתי כהן' על התורה (פרשת יתרו, שמות כ ח), אשר היה בעצמו מגורי האריז"ל.

רבינו מבאר שם את פשר שלוש חלקי השבת, וכותב: "ליל שבת הוא רומז לשבת מלכתא, ואומר 'אתה קדשת' שהוא רמז לקידושי כלה, והברכה שלה מעין שבע. וביום הוא רמז לחתן, זהו 'שמח משה', לא אמר 'שמח' אלא 'שמח', שבכל שבת ושבת הוא שמח עמה מחדש, ואחר הקידושין מברכין שבע ברכות. ובמנחה סוד היחוד, לזה אומרים 'אתה אחד ושמן אחד', ויש בה שלוש פעמים 'אחד' כנגד 'ה' אחד".

נמצא כי שבע הברכות שבתפילות השבת, מכוונות כנגד שבע ברכות הנישואין.

פנים חדשות באו לכאן

על יסוד הדברים האלה, כתב הרה"ק המגיד רבי ישראל מקאזניץ זיע"א דברים נפלאים בספה"ק 'עבודת ישראל' (דברים, לסוכות), על הפסוק האמור בלחם הפנים (ויקרא כד ח) "בַּיּוֹם הַשֶּׁבֶת בָּיּוֹם שַׁבַּת יַעֲרֹכְנוּ לִפְנֵי ה' תָּמִיד". כי הנה נפסק להלכה (שלחו עירוב אבן העזר סי' סב סעיפים ח-י) כי שבת קודש היא בבחינת 'פנים חדשות' לשבע ברכות, וכאמור ברכות התפילה הן בסוד שבע ברכות הנישואין שבין כנסת ישראל לדודה.

ובזה מתבאר מה טעם יש לערוך את לחם הפנים ביום השבת דווקא, כיון שלחם הפנים הוא בבחינת פנים חדשות, שהרי היו לו פנים מכל צד (ראה רש"י שמות כה ט), וזהו רמז לכך כי לכל פינות שאדם פונה עליו לכוון כל מחשבתו לה' יתברך.

וסיים שם וז"ל: "וכן רומז הכתוב 'ביום השבת ביום השבת', כי בודאי מי שהוא טרוד ביצרו כל ימות החול אי אפשר לו להכין עצמו במחשבותיו להיות קדושים לה' אפילו בשבת, כנזכר בספר הקדוש ממורינו ורבינו ספר נועם אלימלך בפרשה זאת, בפסוק (ויקרא כג ג) 'ששת ימים תעשה מלאכה' עיין שם, רק שצריך כל אדם להכין עצמו בימי החול ולהתבודד עם קונו ולטהר ולקדש כדי שיהיה בשבת קודש השלהבת עולה ממאליה, וזה נקרא בזוהר הקדוש 'שבתון דחול'. וזה רמז הכתוב 'ביום השבת ביום השבת', כפלים, לרמז כי חול מכין לשבת, כנ"ל".

יתברך ויתעלה - על כוס יין מלא

והנה, הזכרנו כבר את דברי רבינו האריז"ל שכתב כי בסעודה שלישית אין חובה לברך על היין, ואינה כשתי הסעודות הראשונות שחובה לקדש בהן על הכוס. והטעם, כי ההשגות אשר זוכין להן בסעודות אלו בברכת הגפן, אפשר לזכות להן בסעודה שלישית במעט אכילה. כי בזמן בו שורה אהבה כה גדולה ועצומה, אין צריך להרבות באכילה.

את הדברים האלה מבאר הרה"ק רבי צדוק הכהן מלובלין זיע"א (פרי צדיק פרשת כי תצא). עיקר דבריו שם נסובו לבאר את זמירות רבינו האריז"ל לשבת קודש, שתיקן שלושה פיוטים לאומרים בכל אחת מסעודות השבת. אך הנה, בשתי הסעודות הראשונות נוהגים לומר את הפיוט קודש האכילה, אולם בסעודה

אשרי אלו הזוכים לקיים מאמר קדוש של רבינו הבעל שם טוב הקדוש זיע"א, לישב בצוותא חדא חסידים ואנשי מעשה בדיבוק חברים מדי שבת בשבתו, בזמן הרצון העליון בסעודה שלישית

שלישית הושוו הכל לומר את הפיוט 'בני היכלא' אחר האכילה, ומן הסתם כך תיקן רבינו האריז"ל עצמו.

ויסוד לדבר נמצא כבר בנוסח הזמירות עצמן, כי בלילה ובבוקר מזכירים לשון הזמנה לקדושה שתחול על הסעודה. אולם בסעודה שלישית לא הוזכר כלל לשון זימון לסעודה, הרי מבואר כי אין הפיוט אמור קודם הסעודה, אלא אחר שכבר נתקדשה.

והטעם נראה, כי בשתי הסעודות הראשונות תיקנו חז"ל לקדש על היין, ואין אומרים שירה אלא על היין (ראה ברכות לה). לכן נתקנו הזמירות אחר הקידוש על היין. אולם בסעודה שלישית שאין מקדשין בה, בא הפיוט אחר הסעודה.

מדוע אין מקדשין בסעודה שלישית

אולם, זה הדבר גופא צריך טעם, מפני מה באמת לא תיקנו לקדש על היין בסעודה שלישית, כשם שבלילה וביום אסור לאכול קודם הקידוש.

על כך מביא רבינו את דברי האבודרהם (מעריב של שבת) המבאר את שינוי הלשון בתפילות השבת כפי הדרך האמורה לעיל, שיש בהן רמז לקידושין ולסעודת הנישואין ולייחוד.

והנה בשמחת אירוסין ונישואין תיקנו חז"ל לברך על הכוס, ולומר ברכת אירוסין על הכוס וברכת נישואין על הכוס. על כן בשתי הסעודות הראשונות המכוונות כנגד אירוסין ונישואין - יש לקדש על הכוס. אולם בסעודה שלישית שכנגד הייחוד, שם לא נתקנה ברכת היין בנישואין, על כן גם ביחוד קודשא בריך הוא וכנסת ישראל אין צריך לקדש על היין.

לדבר זה רימז רבינו האריז"ל במה שתיקן בפיוט

לסעודה שלישית 'למחזי זיו דזעיר אנפין', ולומר כן רק אחר האכילה ולא לפני. שכן סעודה שלישית היא בבחינת מה שנאמר (שמות כד יא) "וַיַּחֲזוּ אֶת הָאֱלֹקִים וַיֹּאמְרוּ וַיִּשְׁתְּחוּ", ותרגם אונקלוס שם "וַיַּחֲזוּ יָתְּ?קְרָא דְהַ' וַיְהוּ חָדָן בְּקַבְנֵיהוֹן דְּאֶתְקַבְלוּ בְּרַעְנָא פְּאֵלוּ אֶלְלִין וַיִּשְׁתְּחוּ", הרי מבואר כי ההנאה מזיו השכינה דימיו לאכילה ושתיה, ובשעת הסעודה זוכים לחיות בזיו 'זעיר אנפין', וזהו כשתיית היין, על כן לאחר מכן אומרים את הפיוט בבחינת 'שירה על היין'.

הנה לנו עד כמה נעלה וקדוש הוא הזמן שבו יושבים ישראל וסועדים את ליבם באכילה ושתיה בסעודה שלישית, אשר זוכים ליהנות מן הזיו הרוחני העליון.

להאיר נשמות ישראל

ומענין לענין באותו ענין, נביא בזה מעשה על גודל מעלת שעת הקידוש על היין, והשייכות לענינו.

מופלא ביותר בתורה ובחסידות היה הרה"ק בעל ה'תפארת שלמה' מראדומסק זיע"א. ותרב חכמת שלמה, ועם כל זאת היה מכניע עצמו וכופף ראשו תחת הנהגת הסבא קדישא, הרה"ק רבי יששכר בער מראדושיץ זיע"א, והיה משבח ומפאר ביותר את הישועות והנפלאות שהיה פועל רבו הגדול.

פעם אחת שאל הרבי מראדומסק את רבו הרבי מראדושיץ, מפני מה מטריח הוא כל כך בעשיית מופתים ובשידוד מערכות הטבע באופן הניכר כלפי חוץ, והרי במקום לעמוד ולקבל יהודים אל הקודש פנימה ולעסוק בישועות, יכול היה לעסוק בלימוד תורה וחסידות וללמדם לאחרים, ליתן להם לשאוב מבאר תורתו הגדולה ולהשקות צמאי חסדך הצמאים לדבר ה', אשר זהו המופת הגדול ביותר, וכפי שהיו אומרים כבר בפשיטא כי אין לך מופת גדול מלהשיב איש יהודי אחד בתשובה.

השיב הרבי מראדושיץ: "דע לך, כי שליחותי בעולם היא להשיב את בני ישראל אל אביהם שבשמים על ידי האותות והמופתים שמראה אני להם, ובפעולת הישועות מתקדש שמו יתברך ברבים".

ואכן, היה התפארת שלמה נוסע רבות לראדושיץ כאשר כל גופו מרתת מהדר כבודו ויראתו של הרבי ר' יששכר בער, באומרו: "מה אומר ומה אדבר על גודל מעלת הסבא קדישא מראדושיץ".

זוכים השנים

פעם אחת, כאשר הגיע התפארת שלמה לראדושיץ, קיבלו הרבי ר' יששכר בער בשמחה רבה ובהתלהבות גדולה, באומרו אליו: "מה טוב ומה נעים שהגעתם היום, כי זקוק אני למעלתכם כדי לקדש שם שמים".

ומפני מה הוצרך הרבי מראדושיץ לכווח של התפארת שלמה, משום שבאותה עת פקד את חצרו יהודי אחד מבני אשכנז, לבוש קצרים ומגלח את זקנו, ועמו בנו יקירו. בן זה היה חרש אילם מיום היוולדו, ולא מצאו לו רפואה. אל כל גדולי הרופאים הלכו, וכמעט שנואשו מן הישועה. אולם עתה שמעו כי בראדושיץ מתגלגלים מופתים, ועל אף שאין נמנים הם על עדת החסידים, באו לכאן במר יאושם.

אמר רבי יששכר בער ליהודי, כי ישועתו תלויה ב'חוט השערה'. ולפליאתו ביאר לו כי עליו לגדל את זקנו ופיאותיו.

קשה היה הדבר מאוד בעיני היהודי, ובפרט כי בקרוב היה אמור לילך לשמחת נישואין במשפחתו, וחשש פן יהיה ללעג וקלס. אולם לבסוף ניאות לדבר, למען רפואת בנו יקירו.

שמח הרבי מאוד בדברי האיש, והורה לו: "לעת עתה אל תשוב עדיין לביתך, אלא הישאר כאן עימנו בראדושיץ לשבת קודש. ובעת עריכת השולחן בליל שבת תבוא אצלי, ובעזרת ה' תזכה לרפואה וישועה".

לעניי כל ישראל

בליל שבת נהרו המונים אל הטי"ש לראות את הנס בעיניהם.

כאשר ניגש הרבי לאמירת הקידוש, הורה באצבעו ליהודי ולבנו להתקרב אליו, ואז אחז הרבי בידיו הקדושות את גביע היין, וקידש עליו בקול רעש גדול ובהתעוררות עצומה. לאחר ששתה רוב כוס, פנה רבי

השנה ז': "ועבר ה' על פניו ויקרא, אמר רבי יוחנן, אלמלא מקרא כתוב אי אפשר לאומרו, מלמד שנתעטף הקדוש ברוך הוא כשליח צבור, והראה לו למשה סדר תפלה. אמר לו, כל זמן שישראל חוטאים - יעשו לפני כסדר הזה, ואני מוחל להם". ויש לעמוד על דקדוק הלשון 'יעשו לפני', ולא אמרו 'אמרו לפני'. אלא, מכאן יש להוכיח כי אין די באמירה בעלמא, ואפילו בלימוד וידיעה לא סגי, אלא צריך האומר להידבק בעצמו ב"ג מידות של רחמים אלו, וללכת בדרכיו של ה' יתברך, מה הוא רחום אף אתה רחום, וכמו שאמרו (שם) עמוד (א): "למי נושא עוון - למי שעובר על פשע". ולשם, כך הורה לו הקדוש ברוך למשה את המידות הללו, למען נדע לעורר את מידות הרחמים העליונות על ידי שנתנהג בעצמנו בהן בכל דרכינו ומעשינו.

ובזה מבאר ב'לבנת הספיר' שם טעם מה שלא הזכיר משה רבינו את כל המידות, והשמיט מידות 'רחום' ו'חונן' ו'אמת', כי מאחר ובחטא המרגלים לא ריחמו ישראל על יהושע וכלב אשר דיברו טוב על הארץ וביקשו לרוגם אותם באבנים - הרי לא דבקו במידות 'רחום וחונן', ומאחר והוציאו דיבה על הארץ הרי לא דבקו ב'אמת', ולכן אין טעם להזכיר את המידות הללו אשר לא אחזו ישראל בהן באותה שעה.

רעוא דרעיון אשתכח

הנה כי כן, אלו הן י"ג מידות הרחמים; לא די בהזכרתן בהתעוררות בתפילה, אלא יש לו לאדם להיות מלושב במידות אלו, לעשות לפני ה' כסדר הזה.

זהו הסוד שנתגלה בסדר המידות שבפרשת שלח, אחר חטא המרגלים, שלא היתה היכולת להזכיר את כל י"ג המידות בשלימותן, כיון שלא עמדו ישראל בדרגה זו, וזוהי בחינת 'זעיר אנפין'. אמנם, המידות בשלימות נקראות 'אריך אנפין'.

ועתה נוכל לבאר את ענין זמן רעוא דרעיון הנרמז בפרשת כי תשא ובחודש אדר"ר - רעוא דרעיון אשתכח, ומדולי דגיים - י"ג מכלין דרחמי. וזהו אשר מבקשים אנו להבין, כיצד משתלבים שני הענינים יחד בסעודה שלישית, מחד גיסא הנהגת זעיר אנפין שאינה כוללת את כל מידות הרחמים, ומאידך גיסא זהו זמן רצון הרצונות הנעלה מכל הזמנים.

לבושו של הקדוש ברוך הוא - אלו מידותיו

אמנם, לאחר שנתבאר כי המידות הקדושות נמשלות ללבושיו, ועל שום כך נרמז הדבר בלשון 'נתעטף הקדוש ברוך הוא כשליח ציבור', נוכל לפתוח פתח לביאורן של דברים. והיטיב אשר דיבר בזה הגה"צ רבי שמשון פינקוס זצ"ל בספרו 'נפש שמשון'.

הנה, סעודת צפרא דשבת בבוקרו של יום השבת, נקראת 'סעודת עתיקא קדישא'. שם קדוש זה מקורו בכתוב (יחזקאל טו) 'ועתיק יומין יתב לבושה כפולת חור'. ושם בפסוק מדובר על י"ג מידות של רחמים, שהן לבושו יתברך כביכול.

והטעם שנמשלו המידות ללבוש דווקא, הוא מפני שאצל בני אדם ניכרת המהות הפנימית על ידי הלבוש החיצוני, כל איש ישראל לבוש במלבוש יהודי, והגוי להבדיל ניכר בלבושו הגויי. וכפי שהבאנו מן השבת קדישא מראדושיץ, שקודם המשכת הישועה הספיע על היהודי לשנות את מראיתו ולגדל זקן ופיאות. כי מאחר והוצרך לישועה בכח הדיבור שבפה, ביקש לפתוח את פי הנער לאמירת י"ג מידות של רחמים וברכת הגפן, וזה נעשה על ידי שמראה עצמו כלפי חוץ כיהודי. כי הלבוש כגוי - מושפע מן הגוי גם בהנהגתו ובפנימיותו.

ובדומה לזה, באופן הנשגב מבינתנו - גם הקדוש ברוך הוא כביכול יש לו לבושים, ומה הם לבושו - ארך אפיים, רב חסד, ואמת, ושאר מידות הרחמים. לבוש 'אריך אנפין' מורה על לבוש שלם המאיר במילואו, כאדם המעוטף כולו, ואילו 'זעיר אנפין' מורה על מקום נמוך וקטן יותר, כעין לבוש קצר.

כאשר פועלים כל י"ג מידות הרחמים בהנהגת 'אריך אנפין', מתעוררים רחמים גדולים ועוצמים, והקדוש ברוך הוא מאיר רחמי אפי גם לעובדי רצונו, וממתין להם עד אשר ישובו בתשובה. ורחמים גדולים אלו מתעוררים בזמן שחרית של שבת, עתיקא קדישא.

התכנית אל הפועל כפי הרצון שבראשית. ועל זה אמרו חז"ל (אבות פ"ה מ"א) "בעשרה מאמרות נברא העולם וכו', והלא במאמר אחד יכול להבראות", כי מאמר היינו רצון, כי רצונו ודיבורו יתברך חד הן, ועל גבי הרצון העליון היה רצון עליון יותר המעוררו, ורצון הרצונות הזה נתעורר בזמן שקודם תחילת הבריאה, קודם שנברא הזמן וששת ימי המעשה. וזהו זמן רעוא דרעיון בשבת קודש.

הנה כי כן, ארי השתא במנחתא הוא הזמן בו מתקיים (תהלים ס"ט יד) 'ואני תפילתי לך ה' עת רצונו'.

שבת קודש - נפשי העולם

ובאמת, לא רק בששת ימי בראשית היה הדבר כן, כי אם בכל שבוע ושבוע מתעוררת עת הרצון לחידוש העולם בשעה זו, וכפי שכתב רבינו האור החיים הקדוש בפרשת בראשית (בראשית ב ג) ובפרשת יתרו (שמות כ יא), על הפסוק (שמות שם, וכן בפרשתנו, שמות לא יז) "כי ששית ימים עשה ה' את השמים ואת הארץ", כי לא ברא הקדוש ברוך הוא את העולם אלא על מנת שיעמוד ששת ימים, לטעם כמוס, וביום השביעי מתחדשת הבריאה ברצונו יתברך. ובכל שבת ושבת מקיימים ישראל את העולם על ידי ששומרים את השבת, ומחדשים את נפש הבריאה ונשמת העולם.

נמצא, כי בעת רעוא דרעיון מתחדשת הבריאה בכל שבוע, כפי הרצון העליון שהיה קודם הבריאה בששת ימי בראשית.

כיסוד הדברים האלה כתב כבר רבינו בחיי (שמות טז כה), ובדבריו מבואר, כי סעודה שלישית בסוד אור אין סוף

תיקון גדול ונפלא והתעלות נוראה נעשים בזמן סעודה זו, והיא מעלתה הגדולה שבה מתעלים גם החלקים התחתונים למעלה למעלה, ומבקשים אנו כי יבוא התיקון על צד השלימות הגדול ביותר

הנקרא 'אין', אשר ממנו ברא ה' את העולם יש מאין, מן המקום אשר בו אין צמצום כלל, ומשום כך גדולה ומיוחדת היא כל כך עת הרצון שבמנחה של שבת וסעודה שלישית.

פשר שתי התגלויות מידות הרחמים

נשוב עתה אל הראשונות, לבאר את פשר השינוי הנמצא בתורה ב"ג מידות של רחמים, אשר כבר עמדו המפרשים בזה (ראה באור החיים הקדוש, במדבר יד יח), אולם בפנימיות הדברים הבאנו למעלה מה שכתב רבינו האריז"ל (ספר הליקוטים פרשת שלח), כי המידות שנאמרו בפרשת כי תשא לאחר חטא העגל, יסודן ב'אריך אנפין', שבזה אין פירוד, אולם בפרשת שלח אחר חטא המרגלים נאמרו המידות בבחינת 'זעיר אנפין' שאינה בשלימות.

ועל כך כותב רבינו שם, כי בפסוק נכתבו תשע מידות של רחמים, אולם בפועל שש הן, ויסודו מדברי הוזהר הקדוש (ח"ג דף רצה), שם איתא: "שיתא אינון - תשעה אקרוין". ושם ערך את החשבון לבאר כיצד יש למנות תשע מידות בכתוב, כלשונו שם: "הים באופן זה, ארך א', אפים ב', ורב חסד ג', נשא עון ד', ופשע ה', ונקה ו'. ותשעה אקרוין, שהם לא ינקה, פוקד וכו', על שלשים וכו', הרי שלשה". והאריך עוד בכל הענין בדברים גבוהים מאוד.

והנוגע להבנתנו, כי שתי מערכות של מידות הרחמים נתגלו לו למשה רבינו; האחת נתגלתה בשלימותה אחר חטא העגל, והשנייה שלא בשלימות - אחר חטא המרגלים.

יעשו לפני כסדר הזה

וביאור הענין נמצא בספר הקדמון 'לבנת הספיר', אשר כמה מגדולי הקדמונים הביאו את דבריו בענין הזה (ראה באלשיך הקדוש במדבר יד ט). כי הנה אמרו חז"ל (ראש

יששכר בער אל רבי שלמה וסימן לו לאחוז עמו בגביע, וכך הגישו שניהם יחד את גביע היין אל פיו של הנער האילם. ציוה הסבא קדישא לבן: "ברך". הנער נענע בראשו כמסכים, והרבי המשיך ואמר לו: "אמור נא אחרי, 'ברוך' - והנער עשה כדבר הרבי ואמר "ברוך". "אתה" - המשיך הרבי, והנער אחריו: "אתה", וכך בירכו יחד מילה במילה את ברכת הגפן, וראו הכל בעיניהם כיצד נתקיימה הבטחת הצדיק במלוואה, בזכות שקיים האב את הבטחתו לגדל זקנו ופיאותיו.

ברכת הגפן - כנגד הפה

והנה, מה היו התיבות האשונות שהוציא הנער מפיו - ברכת היין 'בורא פרי הגפן'. מה יחודה של ברכה זו, ובמה גדולה מעלתה.

אך הנה, ראשי התיבות 'פרי הגפן' הן 'פה'. מן הפה מוציא האדם מילים, ו'פה' עולה בגימטריא 'מילה' (58), רמז לברית מילה, ולמילה היוצאת מן הפה.

מטעם זה נתקנה ברכת הגפן בברית מילה, וכן בקידושינו ונישואינו מברכים על היין, ועל כוס יין מלא עורכים קידוש. הצד השווה בשכל אלו, שיש להם זמן קבוע - כשבת ומילה, או שיש להמתין כדי לעשותם - כנישואין. וקודם הגעת הזמן יש לו לאדם להכין עצמו לקראתם.

ומהי אותה הכנה - שיתן האדם אל ליבו להשכיל בדבר קדושת הפה, כי גדול מאוד הוא כח פיו לפעול ולקבוע דינים וחיובים. והלא באמירת 'הרי את מקודשת' יש בכוחו של אדם לאסור אשה באיסור אשת איש, והן הן הדברים הנקנים באמירה - בכח קדושת הפה.

אולם כל זאת - דווקא לביל שבת וביומו. אמנם בשעת רעוא דרעיון - די בעצם הייחוד, ואין צריך להביא יין אל השולחן, רק יביא מעט מאכליו ודיו.

רעוא דרעיון - הרצון השורשי בבריאת העולם

בזה נבוא אל המכוון, לבאר את ענין רעוא דרעיון, בעידן חדוותא דזעיר אנפין. וכבר עמדנו על הסתירה הנראית כאן לכאורה, שמצד אחד שעת סעודה שלישית זהו הזמן הגבוה והמרומם ביותר בשבת, ושורשו גבוה ועליון מאוד ברצון הרצונות, אולם מצד הכח העליון הפועל בו הרי 'עתיקא קדישא' גבוה יותר מ'זעיר אנפין'.

וכדי לפרש את הדברים לפי ערכנו, יש לנו להקדים דבר נפלא המופיע בכמה וכמה מספרי רבותינו תלמידי רבינו הבעל שם טוב הקדוש זיע"א, חבל נביאים המתנבאים בסגנון אחד, בביאור השם 'רעוא דרעיון'. וביניהם כתב כן הה"ק רבי מנדלי מרימנוב זיע"א (בספה"ק בני יששכר, מאמרי השבתות מאמר ח - מנחת שבת, א).

נביא הדברים כאן כפי שכתב בספה"ק 'מאור ושמש' (דברים, מאמרים מלוקטים, רמזי שלש סעודות), ונוספי בהם מעט נופך.

הנה, מחשבתו של אדם פועלת על דרך עשר הספירות הקדושות. ראשית חכמה - יראת ה'; תחילה נופל הרעיון על דרך החכמה הפשוטה, בכללים ללא פרטים, ואחר כך בכח הבינה הוא משכלל את רעיונו להבין דבר מתוך דבר ולהוסיף בו דברים, לצייר בדעתו את מראית הגבין ומספר חדריו ומוצאיו ומבואותיו, אלו היכולות וטרקלינים יהיו בו, ואחר כך מחשב בדעתו את התועלת שבבנין ואת תפארתו, וכך משתלשל הדבר והולך כסדר הספירות הקדושות.

אולם קודם לכל זה, קיימת הנקודה הראשונה, הרצון הפשוט שזמנו עוד קודם עצם הרצון לבנות את הבנין, והוא הרצון - לרצות לבנות את הבנין. זהו רצון הרצונות, אשר שורשו גבוה מאוד.

וכן הוא גם בעולם העליון, כאשר גזרה חכמתו יתברך לברוא את העולם, החלה הבריאה ביום הראשון, 'יהי ערב ויהי בוקר'. נמצא שהרצון המעורר את רצון הבריאה עלה לפניו יתברך בזמן צאת השבת ממש, והוא זמן רעוא דרעיון.

כל העולם נברא ברצון אחד

זהו שכתב רבינו האור החיים הקדוש בפרשת בראשית (בראשית א א א ו ג), כי כבר קודם הבריאה היה הכל מוכן ברגע אחד, ולאחר מכן בששת ימי בראשית יצאה

שיתוף מידת הדין ומידת הרחמים

והנה ייפלא, כי לאחר כמה שעות בעלות המנהג, יורדת ההנהגה למדרגת 'זעיר אנפין'. וקשה, הרי זהו הזמן הגדול ביותר ביום, ולכאורה דווקא בו היו ראויים הרחמים הגדולים ביותר להתגלות, ומדוע ישנה הנהגה אחרת.

אלא טעם דבר, כי אם היה הקדוש ברוך הוא מנהיג את העולם רק במידת 'ארך אפיים', היה העולם חרב. כי הרשעים היו עושים ככל אשר יחפוץ ליבם, וסומכים על רחמי ה' שימתין להם לעולם. ואמנם בסוף הדורות היו נעשים על מעשיהם, אולם במשך הזמן היתה ההשחתה גוברת כל כך עד שלא היה ניתן להתעלות מעליה. ומשום כך, כדי למנוע מצב זה, ישנה גם הנהגת 'זעיר אנפין', שבה גם כן פועלות מידות הרחמים, אולם שלא בשלימות, ועל ידי זה נזהרים החוטאים שלא להגדיש את סאתם, ובאים לידי תשובה ותיקון.

נמצא כי 'זעיר אנפין' היא מיוזג חסד ודין יחד, שיתוף מידת הרחמים יחד עם מידת הדין. בבחינת 'מאריך אפיה' - וגבי דיליה'. וזהו הסדר הרגיל של ההנהגה בעולם, כי באמת גם הנהגת 'זעיר אנפין' היא חסד גמור, כי כל תכליתה היא למען ילכו בני אדם בדרך טובים וישמרו דרך צדיקים.

אתה אבינו

וכאן אנו באים לדברי הגמרא הידועים (שבת פט): בענין הגאולה העתידה, שם איתא, כי לעתיד לבא יאמר לו הקדוש ברוך הוא לאברהם, "בניך חטאו לך". ויאמר אברהם לפניו, "רבונו של עולם - ימחו על קדושת שמך - יענשו על חטאייהם, ובזה יתקדש שמו יתברך בעולם". וכיצא בזה יאמר ליעקב וישיב כך. אולם כאשר יאמר כן ליצחק, יבוא ויערוך חשבון כי עד גיל עשרים אין מענישים בבית דין של מעלה, נותרו חמישים. עתה יש להוריש עשרים וחמש שנה של לילות, נשארו עשרים וחמש שנים. הפחת מחצה מהן לתפילה ואכילה ושאר צרכים, נותרו שתיים עשרה ומחצה. וכך ממשיך לבקש עד שנענה לו הקדוש ברוך הוא.

האבות הקדושים מלמדים זכות על ישראל

ביאור סוד הדברים כך הוא. כאשר בא הקדוש ברוך הוא לדון את עולמו, פונה הוא אל האבות הקדושים, אשר כל אחד מהם עומד כנגד אחד מן הקווים שבהם משפיע הקדוש ברוך הוא את השפע לעולם. אולם מבקש ה' יתברך מאיתם, כי לא יאמרו אליו מה נותנת המידה אשר הם אווזים בה, כי אם מה תאמר מידת הדין על אשר לפניהם.

והנה בא אברהם אבינו, המרכבה למידת החסד, ואומר כי אכן מצד החסד אין גבול לחסדיו יתברך, אולם מצד הדין, אכן ראויים ישראל לעונש רח"ל, ויימחו על קדושת שמך'. וכמו כן יעקב אבינו העומד כנגד מידת הרחמים, אומר גם הוא כי על פי דין יענשו ישראל, כי צדיק ה' ומשפטיו אמת.

ובאמת, ודאי אין כוונתם של אברהם ויעקב ללמד קטיגוריא על ישראל חלילה, אלא למה הדבר דומה, לאדם אשר באים אליו בטענות ומשמיעים לו את סדר עוונותיו, ולאחר שרואה כי ניכרים דברי אמת ולא יוכל להכחיש, הברירה היחידה בידו היא להצדיק עליו את הדין, ולקוות כי בזכות זה ירחם עליו הדין וימתיק את דינו. וכך באו אברהם ויעקב והודו לדינו של מקום, וביקשו כי יחון ה' את ישראל במידת החסד והרחמים.

לימוד זכות - מתוך הדין

אולם, כאשר בא הקדוש ברוך הוא ואמר לו ליצחק כי בניו חטאו, הרי יצחק אבינו - כולו דין הוא, ואינו בא לבקש רחמים. אם כן נוהג יצחק כפי שעושה אדם כאשר באים אליו בני אדם ומתאוננים על בנו שאינו נוהג כשורה, והאב לגדול אהבתו את בנו אינו מוכן לקבל את טענותיהם, ומלא הוא הצטדקויות כרימון על מעשי בנו. וכך עושה יצחק אבינו, ואינו מבקש

ויתור כלל, כי אם במידת הדין עצמה בא ועורך את החשבון, שאין מנין עוונותיהם של ישראל גדול כפי שנראה היה מתחילה, שכן יש להפחית מכאן ומכאן, עד שיהיה מספר השנים סכום שאפשר לעמוד בו ולכפר עליו.

זו היא מידתו של יצחק אבינו, היודע למצוא את העומק הפנימי של מידת הדין, ולהכריע דינם של ישראל לכף זכות דווקא מתוך מידת הדין.

מיוזג דין ורחמים בעת סעודה שלישית

אולם, באמת אין העולם יכול להתקיים בדין לבד, וגם לא בחסד לבד, ונצרך מיוזג בין שתי המידות. והזמן שבו נעשה המיוזג הזה, הוא כפי דברי הרה"ק מרימנוב וה'מאור ושמש' - בזמן שבו קדם הרצון לבריאת העולם. זמן זה מתחדש בכל שבוע בסוף היום השביעי, כדברי רבינו האור החיים הקדוש שאז ניתנת נפש חדשה לעולם. זהו הרגע המכריע את כל ימות השבוע, ובו נקבע מעמדו של העולם קודם שמתחילים שוב ששת ימי המעשה.

אם כן, כמה צריך האדם להיזהר בקדושתו של אותו הרגע הנעלה והמרומם. ומה נואלו האנשים אשר דווקא בשעה הקדושה הזאת חושבים על אודות מה שיעשו במוצאי שבת, ומחכים כבר לזמן שבו יוכלו לעשות מלאכה אחר הבדלה. וזה תחת אשר יזכרו כי אלו הם הרגעים האחרונים שבהם זוכים לישב עם המלך.

כאשר נזרה חכמתו יתברך לברוא את העולם, החלה הבריאה ביום הראשון, 'ויהי ערב ויהי בקר'. נמצא שהרצון המעורר את רצון הבריאה עלה לפניו יתברך בזמן צאת השבת ממש, והוא זמן רעוא דרעיון

אכן, באמת מיד אחר הרגע המופלא של זמן רעוא דרעיון, באים אנו להנהגה אחרת, השלטת בימות החול. נמצא כי יש כאן שילוב בין עת הרצון המופלאה, ובין המשך השבוע שבהם אין זוכים לקרבת ה' כל כך בכיום השבת.

עליית מחשבת ימי המעשה בזמן המיוחד ביותר

וכפי שדימינו בכל מהלך הדברים את סדר סעודות השבת לשמחת נישואין, הנה כך הוא גם בנישואי איש ואשה, שבתחילה ישנם הקידושים - וכנגד זה סעודת ליל שבת והקידוש. לאחר מכן שבע הברכות והנישואין, אשר בהם עורכים סעודה - וכנגד זה סעודה שנייה. ולאחר מכן הייחוד הגמור - וכנגדו סעודה שלישית, עת רעוא דרעיון, אשר היא בבחינת 'עשו עמי סעודה קטנה', בה יושבים ישראל ומתייחדים עם מלכו של עולם - יחודא דזעיר אנפין.

אולם, גם החתן והכלה יודעים כי לאחר הזמן הנפלא והמרומם שבו יושבים הם יחדיו - יקומו למחרת זה לתורתו וזו למלאכתה, ויהיה כל אחד מהם במקומו, באופן הנראה כפירוד.

כך בדומה לזה עלולים ישראל להרגיש בשעת יציאת השבת.

אך באמת, אחר שזכו ישראל ובאו לשלימות האחדות, לזמן שבו אתה אחד לרגע המיוחד שבו 'מי כעמך ישראל גוי אחד בארץ', ולייחוד השלם - אזי יודעים המה כי יוכלו לזכות לזה שוב ושוב. וגם אם עתה אינם יושבים בסעודת המלך, והולכים הם לקראת ימי המעשה והעבודה, אכן יציאה זו שבאה מתוך אחדות שלימה, אין שמה יציאה כלל, כי לכל אשר ילכו ייטלו עימם את ההרגשות הנפלאות והמרוממות שזכו להן בשעה הקדושה של עת רצון הרצונות.

נמצא אם כן, כי ליל שבת קודש עומד האדם במקום של דביקות נפלאה, ושוכח מעולם ומלואו, כאיש המקדש לו אשה ובה נתונים כל מעיניו. וקל וחומר ביום חתונתו וביום שמחת ליבו, כאשר מצפים כבר אל הייחוד. אולם בשעת הייחוד אשר אין למעלה ממנו, כאן כבר נכנסת לעתים המחשבה על אודות הירידה הבאה אחר כך. עתה הוא הזמן להכין את הדרך לחיים המשותפים, אשר השיתוף והייחוד שבהם נעשה גם בזמן שאין בני הזוג יושבים יחד בחדר אחד. ובבחינת הנישואין שבו קודשא בריך הוא וכנסת ישראל, בשעה זו מתלבשת ההנהגה בלבושי המידות הקדושות, באופן שעל ידו יוכלו ישראל לילך בדרכיו של מקום, ובזה מתעורר הרצון העליון לברוא את הנבראים ולגלות בהם את מלכותו יתברך, למען ילמדו מדרכיו הטובים וידבקו בטוב השלם.

כח התיקון - מתוך ההתעלות הגדולה

בזמן הקדוש הזה, כבר ישנו בלב מקום לידיעה כי בעוד כמה רגעים נברך ונאמר "ברוך המבדיל בין קודש לחול", וניפרד מאותה קדושה עילאה. עבודת ימי החול כבר ממשיכה ובאה, ימים שהדין שולט בהם, ויש לעמול כיאות כדי למרר אותם ולהשלים את החסרונות. ועל כן, עם היות הזמן גבוה וגדול מאוד, 'ח'דוות דזעיר אנפין' כדברי האריז"ל, אשר בו בחינת ה'זעיר' כלולה ב'אבא ואימא', ובו יושבים ישראל יחד עם המלך, אמנם זהו גם הזמן אשר בו עולה במחשבה בריאת העולם - עולם המעשה על כל הקשיים שבו והחסרונות שבו, אשר יש לעשות ולפעול כדי לתקנם.

והכח אשר על ידו יוכלו ישראל ליקח את ההשפעות העליונות בשעתה הנפלאה, ולהשתמש בהן לעבודת ה', לתורה ולתפילה שבימות השבוע - הוא 'רעוא דרעיון'. ברצון הרצונות הכל טוב ויפה ושלם, ומשם, ממקום הייחוד השלם, יזכרו ישראל כי אין הייחוד נפגם חלילה גם כאשר ילכו למלאכתם, אלא נשאר הוא במקומו כאשר היה.

זהו זמן החיבור שאחר שמחת הנישואין. אין צורך בו לקידוש על היין, וגם באכילה ממעטים. ותכלית החיבור, כדי שגם בזמן הבא לאחר מכן, הנראה כזמן של פירוד, זמנו של עולם המעשה - ישאר החיבור עדיין. לכן קשור הזמן הקדוש הזה ברום שמים, אך אינו מאבד את השייכות להמשך ימי השבוע. רעוא דרעיון - בזעיר אנפין. ועל ידי זה יקבל העולם את הנפש החדשה שנתחדשה לו לששה ימים אלו, עד השבת הבאה.

מי שלא זכה לרצון - לכל הפחות ירצה לרצות

והנה בספה"ק 'שפת אמת' (לך לך ת"ל) נתבאר התרגום המעשי הנוגע לעבודה היוצאת מן המידה העליונה שאצלו יתברך כביכול, מידת 'רעוא דרעיון'. כי גם מי שעדיין לא זכה אל הרצון עצמו, לכל הפחות ישתדל לרצות ולשאוף לכך שיהיה בו הרצון לעבוד את ה' יתברך. וכאשר שרויים אנו בזמן הגבוה ביותר בשבת, דווקא אז הוא הזמן שבו נפתח הפתח להעלות גם את אלו הנמצאים במקום נמוך ושפל, אשר גם רצונותיהם אינם מסודרים כהוגן, ומכל מקום יתעלו עתה לרצות ברצון.

על כן מזכירים אנו בשעה זו את הפסוק (תהלים סט יד) 'זָאֵנִי תִפְלִי לְךָ ה' עַתְּ רָצוֹן אֶלְקִים כָּבֵד חֲסֵדְךָ עֲגִנִי בְּאֶמֶת יִשְׁעֶךָ'. כי בזמן הנפלא הזה, זמן שבו עולה הרצון לפניו יתברך, אשרי מי שרצונותיו סדורים אצלו, אולם גם מי שלא זכה לבוא לידי מידה זו, יוכל לכל הפחות לרצות ברצון, ולדעת מה לרצות.

הנה טעמנו בקצה המטה לבאר מקצת מן המקצת במהות הרגעים הנעלים המסיימים את השבת, ואשר מהם נוכל ליקח את הכוחות לעבודתנו גם לאחר עזיבת הנשמה היתירה. ראוי לו לאדם ליתן לב לכל האמור, ולהוקיר ולרומם את הרגעים הנפלאים הללו שבעת רעוא דרעיון. ועל ידי זה נזכה שיברך ה' את עמו בשלום.